

25-05-2023

Exam. Code: 1103

Sub. Code: 8091

2053

B.Ed. (General)-Fourth Semester
Paper-E 4 1/4.2 [Opt. (V)]: Life Skill Education
(Same for USOL candidates of 4th Semester)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.

x-x-x

UNIT - I

- I. What is the need of life skill education for teachers? Discuss. (8)
II. What are the various core life skills as prescribed by W.H.O.? (8)

UNIT - II

- III. Discuss the concept and characteristics of critical thinking. (4+4)
IV. What is the skill of problem solving? Why is it important for educationists? (4+4)

UNIT - III

- V. How are Livelihood skills different from life skills? Discuss. (8)
VI. Discuss various ways and means of enhancing life skills among students. (8)

UNIT - IV

- VII. Define Empathy. Describe the ways of cultivating empathy among children. (3+5)
VIII. What are the various strategies that can be helpful in coping stress? (8)

UNIT - V

- IX. Write short notes on the following:-
(a) Importance of effective communication for teachers
(b) Developing decision making skill
(c) Ways of enhancing life skills among students
(d) Integrating interpersonal relations with Teaching Learning process (4×2)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

નોਟ: ਕਿਸੇ ਪੰਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇ। ਪ੍ਰत्येक भाग (1-4) में एक-एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न-9 (भाग-5) अनिवार्य है।

~*~*~*

भाग-1

1. शिक्षकों के लिए जीवन कौशल शिक्षा की क्या आवश्यकता है? व्याख्या कीजिए।
2. विपन्न स्वास्थ्य संगठन द्वारा निर्धारित विभिन्न मूल जीवन कौशल क्या है?

भाग-2

3. आलोचनात्मक सोच की अवधारणा और विशेषताओं की व्याख्या कीजिए।
4. समस्या समाधान का कौशल क्या है? शिक्षावितों के लिए यह क्यों महत्वपूर्ण है?

भाग-3

5. आजीविका कौशल, जीवन कौशल से किस प्रकार भिन्न है? वर्णन कीजिए।
6. विद्यार्थियों में जीवन कौशल को वृद्धि को विभिन्न विधियों और साधनों की व्याख्या कीजिए।

भाग-4

7. सहानुभूति की परिभाषा लिखिए। बच्चों में सहानुभूति सिखाने की विधियों का वर्णन कीजिए।
8. वे कौन-सौ विभिन्न एग्जीसिर्ष हैं जो तनाव का मुकाबला करने में सहायक हो सकती हैं?

भाग-5

9. निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए—
(क) शिक्षकों के लिए प्रभावी संचार का महत्व
(ख) निर्णय लेने के कौशल का विकास करना
(ग) छात्रों में जीवन कौशल बढ़ाने की विधियाँ
(घ) शिक्षण अधिगम प्रक्रिया के साथ पारस्परिक संबंधों को एकीकृत करना

~*~*~*

(3)

નોટ: પુસ્તક નંબર 9 (જાગા-5) લાજની છે અને જાગા (1-4) વિંચેં દિંક-દિંક પુસ્તકની દીંક રેંક કરદે રેંક. સારિઆં દિંચ રૂંલ પંચ પુસ્તક કરે.

~*~*~*

જાગા-1

1. અધિભાષક લઈ નીવન રૂનર સિંધિઆ દીંકી નેર રીંક દિખાંધિઆ કરે.
2. ઢાંચલપુ દંચ ડિંક દેંકે નિરબારક રેંક-રેંક રૂંક નીવન રૂનર કીંકી રન?

જાગા-2

3. આરેંકનારૂમક મેંક દેંક સંકલપ અને વિરેંકરેંક દીંક દિખાંધિઆ કરે.
4. સમીંધિઆ રૂંક કરન દાં રૂનર કીંકી રીંક? સિંધિઆ ઢાંચરૂંકી આંક લઈ દિંચ અરેંકપુરન કિંકી રીંક?

જાગા-3

3. રેંકી-રેંકી દેંક રૂનર, નીવન રૂનર તેંકિંક રેંક રન? દરરન કરે.
6. દિંકિખારસીઆ દિંક નીવન રૂનર રપરૂંક દીંક રેંક-રેંક દિપીંક અને મારૂંક દીંક દિખાંધિઆ કરે.

જાગા-4

7. રમદરદી દીંક પરિચાલ રિંકે ઢાંચિઆ દિંક રમદરદી સિખારૂંક દીંક દિપીંક દાં રરરન કરે.
8. રૂંકાંક નાલ નસિંક લઈ રેંક-રેંક રરનીંકીઆ કીંકી રન રીંક રમદરદાર રીંક સરદીઆં રન?

જાગા-5

9. રૂંક રિંકે રૂંકે સંકેપ નેંક રિંકે.
(ક) અધિભાષક લઈ પૂંકાંકલસી સંકાંક દાં અરેંક
(ખ) ટેંકલ નેંક દેંક રૂનર દાં દિખાંધિઆ કરે
(ક) દિંકિખારસીઆ દિંક નીવન દેંક રૂનર રૂંક રપરૂંક દેંક રરૂંક
(લ) સિંધિઆ અધિગમ પુરિચિઆ દેંક નાલ આપરેંક સંકેપ રૂંક રેંક

~*~*~*